ilke

Cilt/15
Temmuz 1986
Sayı: 85

İÇİNDEKİLER

Yazışma Adresi: Postfach 10 16 34, 4100 Duisburg 1 – F.Almanya

Türkiye'de Ulusal Sorun - 2

Dergimizin Ocak 1978 sayısında yayınlanan TÜRKİYE'DE ULUSAL SORUN başlıklı yazının geniş özetinin daha çok, sınıfsal analizleri ve ekonomik-sosyal tespitleri içeren ilk bölümünü Haziran 1985 sayımızda vermiştik. Geçen sayımızdaki TSİP MK toplantısına sunulan PB raporu nedeniyle, yazının Türkiye Kürdistanı'ndaki ulusal sorunun siyasi muhtevasını işleyen bölümüne bu sayımızda yer veriyoruz.

Önce, yeniden ve yeniden vurgulamamız gereken şu siyasal gerçekleri bir kez daha sıralayalım:

●T.Kürdistanı'nda ezen ulus şovenizminin devlet terörü bütün boyutlarıyla hüküm sürmektedir. Bu terör sadece 12 Eylül, ya da 12 Mart gibi militarizmin büsbütün azıttığı dönemlere özgü bir özellik değildir. Tüm Cumhuriyet tarihi boyunca Türk devletinin militarist ve şovenist zulmü Türk burjuvazisinin Kürdistan'a yönelik temel ve geleneksel politikasıdır. Gerçi Türk devleti kendi ulusuna karşı da hiçbir zaman demokrat olmamıştır, daima işçi sınıfının ve emeçilerin en azılı düşmanı niteliğinde tüm emekçilere kan kusturmuştur. Ama aynı devletin Kürtler üzerindeki politikası sadece gözü dönmüş bir komünizm düşmanlığıyla ve halk düşmanlığıyla sınırlı değildir. Mevcut Türkiye Cumhuriyeti'nin militarist karakteri, azgın bir şovenizmle birlikte kat kat katmerleşerek Kürt halkına karşı kin kusmaktadır.

●Beş yılı aşkın zamandır işbaşında bulunan faşist diktatörlük TC'nin Kürtlere yönelik geleneksel zorbalık politikasını doruğuna tırmandırmıştır, Kürt halkına karşı kitle halinde uygulanmakta olan terörü kat be kat şiddetlendirip yaygınlaştırmıştır.

●Tekrar edelim: Bu uygulamaları faşizme özgü geçici bir olgu olarak görmeğe olanak yoktur. Devletin faşist olmadığı dönemlerde de TC'nin politikası en basit, en doğal, en olağan ulusal demokratik taleplere bile amansızca saldırmak, geniş Kürt yığınlarını şiddet yoluyla sindirerek o talepleri boğmaya çalışmak olmuştur.

●Oysa sosyal bilimler göstermiş ve dünya pratiği kanıtlamıştır ki, bir ulusun ya da bir halkın ve hatta bir toplumsal grubun talepleri, bu talepleri ileri sürüp onlara sahip çıkanlara saldırmakla ortadan kaldırılamaz. Objektif olgulardan kaynaklanan bu tür talepler ancak elde edildikleri zaman, fiilen gerçekleştirildikleri için, talep olmaktan çıkarlar, yani kuvveden fiile geçmiş olurlar.

●Nitekim faşizmin beş yıldır işçi sınıfının en doğal demokratik haklarına ve taleplerine olan saldırısı, baskısı, zoru ve şiddeti, nasıl ki bu talepleri yoketmemişse, Türk devletinin Kürt ulusal demokratik taleplerine karşı sürdürdüğü altmış yıllık saldırı da bu talepleri ortadan kaldıramamıştır ve kaldıramaz da.

●Kaldı ki, Kürt halkının talepleri sadece ulusal nitelikli demokratik hakları istemekten de ibaret değildir. Yani Kürt halkının sorunu salt dil, kültür, siyasal demokrasi gibi taleplerle sınırlı değildir, sorunun çözümü *SOSYAL KURTULUŞ* mücadelesi ile içiçe girmiştir.

●Türk hakim sınıfları bu zorbalığı sürdürürken, "Kürt sorunu" konusunda tabu yaratmışlardır. Güçlü şovenist propagandalarla sürdürülen bu tabu nedeniyle, sadece Türk burjuvazisi ve onun devleti değil, Türk ulusunun burjuva olmayan mensuplarının küçümsenmeyecek kadar geniş bölümleri de şovenist ve milliyetçi şartlanmaların altındadır.

●Türk burjuvazisi komünizme karşı, milliyetçiliğin ve şovenizmin en pespaye, en demagojik propagandalarını yaparken, aynı zamanda Kürtlerin ulusal demokratik taleplerine ve haklarına karşı da aynı milliyetçiliği kışkırtmaktadır. Vatan-Millet-Sakarya edebiyatı, "ayyıldızlı al bayrak" tapıncı, "şanlı ordumuz" nakaratı, ya da "bu vatanın her karış toprağının Türk kanıyla sulanarak kazanıldığı" sözleri, şovenizmin, militarizmin Türk yığınlarına habire empoze ettiği iğrenç lâf yığınları olarak etkisini sürdürmektedir.

●Türk şovenizminin çirkin propagandalarının Türk ulusunun fertleri üzerindeki etkisi öylesine farklıdır ki, pekçok ilerici, demokratik kişi bu etkiden kendisini kurtaramamaktadır. Oysa bilimsel sosyalizmin kurucularının söyledikleri gibi, "Başka ulusları ezen bir ulusun özgür olamayacağı" gerçeği Türk ilericileri için tüm siyasal olaylarda yeniden ve yeniden yaşanmaktadır.

●Özetle, ezen ulus şovenizmi bütün boyutlarıyla Türkiye'de başlı başına bir siyasal olgudur.

EZEN ULUS EGEMENLİĞİNE SON VERMEK BİR DEVRİM SORUNUDUR

Ezen ulusun ulusal baskısı kuşkusuz ki, salt bir şovenizmden ya da ordunun, Atatürkçülerin milliyetçi, şovenist anlayışlarından kaynaklanmamaktadır. Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki ekonomik çıkarları ulusal baskının gerçek ekonomik temelidir. Bu temel, Türk ordusunun şovenist ve milliyetçi karakterinde terörcü ifadesini bulmaktadır.

●Temeli ekonomik de olsa, Kürt ulusal sorununun çözümü *SİYASAL ARENADAN*, yani siyasal mücadeleden geçmektedir. Nasıl ki, bir sınıfın diğer bir sınıfı ekonomik bakımdan sömürmesi olayı ekonomik bir olaysa, ama bu olay siyasete egemen sınıfın devletiyle, günümüzdeki burjuva diktatörlüğüyle yansıyorsa, ve ekonomik sömürüye son vermek için mücadele yolu siyasetten geçmekteyse, ezilen ulusun da bir başka ulusça ekonomik sömürülmesine son verme sorunu da siyasal mücadeleden geçmektedir.

Nasıl ki, işçilerin ekonomik sömürüden kurtuluşunu reformist yollardan gerçekleştirmek mümkün değilse, işçi sınıfı ile burjuvazi reformcu temelde uzlaşsın demeye nasıl imkan yoksa, aynı şekilde Kürt ulusunun ekonomik sömürüden kurtulmasının da yolu "Doğu'nun ekonomik bakımdan kalkınması" vb. gibi reformist yollardan ve ekonomi alanında yapılacak düzenlemelerle mümkün değildir. Bu kurtuluş siyasal bir kurtuluştur ve ancak siyasal mücadeleyle sonuçlanabilir.

Bir başka deyişle, Kürt ulusu üzerindeki siyasal baskının (ulusal baskının) kalkması bir *DEVRİM* sorunudur. Ve her devrim gibi, Kürt ulusunun da devrimi, politik bir devrimle başlamak zorundadır.

Bu olgu, Kürt ulusal topluluğunun güncel ulusal ve demokratik taleplerini görmezlikten gelmeyi, onlar için mücadeleyi küçümsemeyi haklı kılmaz. Tüm sosyal devrim mücadelelerinde olduğu gibi, bu devrim sorununda da asıl önemli olan güncel talepler uğruna verilen demokratik mücadeleyi, ana hedefe, devrime bağlı kılmaktır. Üstelik de güncel talepler uğruna mücadele, giderek daha geniş kitleleri devrime kazanmanın en etkili pratik yoludur.

Türk tekelci burjuvazisinin Kürdistan'daki hakimiyetine ve ulusal baskısına devrim'le sonverilebilmesi, yani Kürt ulusunun özgürleşmesi mücadelesi, Türk tekelci burjuvazisinin Türkiye genelindeki politik egemenliğinin son bulması için verilmekte olan topyekün devrimci mücade-

leyle bütünleşmiş durumdadır. Yazımızın birinci bölümündeki sınıfsal tespitlerin siyasal sonucu bu iki devrimci sürecin birlikteliğini, yani iki emekçi halkın ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin topyekün bir devrimci bütünlük oluşturmasıdır.

İLKE'nin adı geçen Ocak 1978 tarihli sayısında, her iki halkın ortak mücadelesi konusunda şunlar yazılıydı:

"Türkiye'de Türk ve Kürt hakim sınıfları çok köklü ve organik sınıfsal bağlarla birbirlerine bağlıdırlar ve çok yönlü sömürü ağı çerçevesinde bütünleşmişlerdir. Kürt burjuvazisini 'bir avuç işbirlikçi burjuvazi'den ibaret görmek hatadır. Kürt burjuvazisi ve diğer Kürt hakim sınıfları uzun uzun anlattığımız ekonomik ve sosyal, siyasal ilişkiler içinde kaynaşmışlardır. Bu tespit bizim Kürt ulusal sorununda varacağımız pratik çözüme ışık tutan en önemli objektif gerçekliklerden biridir.

Kürt hakim sınıfları arasında bir milli burjuva zümresinin bulunmamasının üzerinde bu denli durmamızın nedeni de buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü Kürt ulusal demokratik mücadelesinin belirleyici karakteri kimi ulusal kurtuluş hareketlerinde olduğu gibi milli burjuva değil, emekçi sınıf niteliğidir.

Bu olgu, aynı zamanda Türk ve Kürt halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesini de zorunlu kılmakta, bir başka deyimle, Türkiye'de ister Türk ister Kürt olsun, bütün emekçilerin sınıfsal ve ulusal kurtuluşlarının bir devrimci süreç içinde birlikteliğini gerektirmektedir.

Türkiye'de işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin sınıfsal (sosyal) kurtuluş sorunu vardır, keza Türk emekçilerinin mücadelesi emperyalizme de karşı olduğu için, sosyal kurtuluş sorunu ulusal kurtuluş mücadelesinden bağımsız ele alınamaz... Ama, Kürt ulusunun daha derin ve daha köklü bir ulusal kurtuluş sorunu vardır. Kürt ulusunun ulusal kurtuluş mücadelesi, emperyalizme bağımlı olan, fakat kendisini de sömüren Türk egemen sınıflarına karşı bir ulusal mücadeledir... Kürt ulusal demokratik hareketi, ulusal kurtuluş planında, hiç kuşkusuz Türk ulusunun bağımsızlık mücadelesinden çok daha değişik faktörleri ve güçlü ulusal talepleri içermektedir. Çünkü, Türk ulusu emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, kendi siyasal devletine, kendi diline ve kültürüne sahiptir. Emperyalizme karşı Türk ulusunun bu sorunu yoktur. Kürt ulusunun üzerindeki baskılar ise katmerlidir. Türkiye'deki Kürt ulusal topluluğu hem emperyalizm ve onun Türkiyeli ortakları tarafından sömürülmektedir... Bu anlamda sınıfsal baskılara maruzdur, hem de ayrıca *çok uluslu bir ülke olan Türkiye*'de Kürt ulusu, Türk ulusu tarafından ezilen bir ulus durumundadır. Türk egemen sınıflarının egemen burjuva milliyetçiliğinin ve zorbalığının getirdiği milli zulüm Kürtler üzerinde uygulanmaktadır, asimilasyon politikası sürmektedir. Kürt ulusu en doğal hakkı olan kendi dilini ve kültürünü kullanma hakkından bile mahrum edilmiştir, hiçbir ulusal yasal statüsü yoktur. Kürtler, ayrıca sık sık rastladığımız gibi yasalardaki yurttaşlık haklarından bile yararlanmamakta, komando zulmü, bürokrat baskısı, jandarma dipçiği altındadırlar. Kürt oldukları için onlara yapılan zulüm katmerlidir. Kürt ulusunun önündeki ulusal kurtuluş sorunu, Türk ulusununkinden kat kat önemlidir. Çünkü bu mücadele sadece emperyalizme karşı mücadele değil, aynı zamanda onun Türkiye'deki temsilcisi olan Türk egemen tekelci sermayesine ve milli baskısına karşı da ulusal mücadele Kürt ulusunun gündemindedir.

Özetlersek, her ikisi de emperyalizmin tahakkümü altında olsa bile, bu iki ulustan birisi, Türk ulusal topluluğu, ezen ulus durumundadır... Ezilen ulus durumundaki Kürt ulusal topluluğunun sorunları ise çok daha derindir, kat kattır... Şu halde, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş görevleri ve hedefleri öncelik taşımaktadır. Ulusal demokratik talepleri *acildir*.

Fakat Kürt ulusunun bu ulusal mücadelesi, tek başına bir ulusal mücadele değildir. Kürt hakim sınıflarının hemen hemen tümüyle Türk hakim sınıflarıyla kaynaşmış olmasından dolayı Kürt halkının ulusal kurtuluşu, onun sınıfsal kurtuluşu ile içiçe geçmiştir. Kürt ulusal görevlerinin birinci planda olması, Kürdistan'daki sınıfsal çelişkileri gözardı etmemizi veya sınıfsal sorunun çözümünü bilinmeyen bir tarihe ertelememizi sonuçlamaz. Böylesi bir tutum Kürt ulusal kurtuluşuna milli burjuva karakter vermek olur. Oysa Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesiyle sınıfsal kurtuluş mücadelesi bütünlük içindedir. Sosyalist ulusların da bulunduğu ve pekçok ulusal devrimci mücadelenin kapitalizmi amaçlamadığı çağımızda ulusal kurtuluşu *burjuva ulus* anlamında mutlaklaştırmak bir milli burjuva tavrıdır ki, bu zümre Kürdistan'da yoktur, gelecekte de belirleyici olmayacaktır. Bu durumda, Kürt ulusal hareketi aynı düşmana karşı (Türkiye tekelci burjuvazisine ve tüm diğer sömürücü ortaklarına karşı mücadele etmekte olan) Türkiye işçi sınıfının ve Türk emekçilerinin kurtuluş mücadelesiyle bütünleştirildiği taktirde, yani ortak düşmana karşı, ortak mücadele örgütlenip yürütüldüğü takdirde zafer güvence altına girmektedir... Ve henüz politik bakımdan dağınık da olsa, henüz ekonomik mücadelede ileri boyutlara varmamış bile bulunsa, Türkiye'deki Türk ve Kürt halklarının bu ortak mücadelesinin öncüsü işçi sınıfıdır. Ve bu önderlik, uzun olmayan bir erimde güçlenecektir, pekişecektir...

Hiç kuşkusuz, işçi sınıfı sosyalizmi, işçi sınıfından bağımsız bir Kürt ulusal kurtuluş hareketi gelişirse, ona sempati duyacaktır, çünkü böyle bir ihtimal bugünkü koşullarda zayıf da gözükse, kesinlikle reddedilemez. Bağımsız ulusal demokratik gelişime ambargo konulamaz. Dünya devrimci sürecine ters düşmeyecek bir Kürt ulusal hareketi —maceracı değil, gerçek ve yığınsal bir Kürt halk hareketi— gelişirse, Türki-

ye işçi sınıfı bunu destekleyecektir. Ama uzun uzun anlattığımız veriler göstermektedir ki, bugün Türkiye'de sınıfsal kurtuluş mücadelesi ne denli dağınık olursa olsun, işçi sınıfı Türk ve Kürt halklarının ortak mücadelesine yakın bir gelecekte güçlü bir önderlik yapabilecektir. Türkiye işçi sınıfından ve emekçilerinden kopuk bir bağımsız Kürt ulusal demokratik hareketinin, bugünkü sınıfsal (sosyal) koşullarda merkezi siyasal otoriteye karşı —tek başına— belki belli mevziler alabilir, fakat onu yenemez. Aynı otorite aygıtını parçalamayı amaçlayan işçi sınıfı ile ortak mücadele yürütülmeden tek başına bir Kürt ulusal hareketinin başarı şansı gözükmemektedir. Tersine, Kürt ulusal demokratik hareketi, Türkiye'deki topyekün devrimci-demokratik mücadelede ve sosyalist siyasal hareketle tek bir devrimci bir dalga halinde yükselirse, iki halkın mücadelesi tek bir cephede bütünleştirilirse muazzam bir güç doğacaktır." (s. 106-108)

DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ VE ULUSAL DEMOKRATİK DEVRİM

Türkiye işçi sınıfı politik hareketi açısından Türk ve Kürt halklarının birleşik devrim süreci bilimsel sosyalizm ve proleterya enternasyonalizmi ışığında, somut durumun somut tahlilinden çıkan programatik çerçevede en özlü ifadesini bulur.

Türkiye için öngördüğümüz Demokratik Halk İktidarı'dır. Bu iktidar hedefinin ulusal sorundaki temel siyasi maddesi, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin (ayrılma) hakkıdır. Türkiye işçi sınıfının iktidar mücadelesi, her iki ulusun halklarının ortak düşmana karşı ortak mücadelesini öngörürken ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ilkesine gölge düşürmeksizin, bu ilkeyi bilimin koyduğu çerçevede sonuna kadar savunur ve ulusal sorundaki bir numaralı ilkesi ve siyasal programının ulusal baskı ve ayrıcalık konusundaki ilk maddesi sayar.

Bu birleşik devrimci mücadele programının Kürt ulusu açısından ulusal demokratik devrim karakterinde olması kaçınılmazdır, yani siyasal bağımsızlık dahil olmak üzere her türlü ulusal baskının sona ermesi ve Kürt ulusunun kendi yönetimini kendisinin belirlemesi onun en doğal hakkıdır. Bu temel hedef Kürt halkının tüm sosyal kurtuluş hedeflerinin gerçekleşmesinin ön şartıdır. Kendi siyasal yönetimini özgürce belirleme hakkına ve olanağına sahip olmayan bir halkın, kendi sosyal sistemini de özgürce seçebilmesine olanak yoktur.

Türkiye ve Türkiye Kürdistanı için Demokratik Halk İktidarı şeklinde öngördüğümüz programın Kürt ulusu açısından ulusal demokratik bir siyasal içeriğe sahip olması ne anlama gelir?

Her şeyden önce, döne döne vurguladığımız gibi, iki ulusun siyasal

eşitliği ve kendi yönetimlerini kendilerinin belirlemesidir. Kürt halkı kendi kaderini tayin hakkını ayrılma yönünde kullanabilir, ya da iki ulusun tam siyasal eşitliği temelinde ve Kürt ulusunun serbest rızasıyla gönüllü birlik halinde Demokratik Halk İktidarı birlikte kurulabilir.

Burada Türk Marksistlerine düşen görev, ezilen ulusun ayrılma hakkını savunmak ve bu hakkın ajitasyonunu yapmaktır. Sosyal gelişmenin büyük birimlerden yana olduğu, Marksistlerin ayrılma hakkını savunmasının, ayrılmayı teşvik etmeleri anlamına gelmemesi, her iki ulusun halklarının birlikte devrimi gerçekleştirdikten sonra, sosyalizmi birlikte kurmaları elbette istenir bir durumdur. Ama Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını ayrılma değil, gönüllü birlik yolunda kullanmasının ve hedefe yönelmesinin ön şartı, ezen ulus devrimcilerinin ayrılma hakkının ajitasyonunu yapmalarıdır, bunu kararlı bir şekilde savunmalarıdır. Ayrılma hakkını savunmayan, ya da bunun ajitasyonunu yapmayan bir tutum ezilen ulusun devrimcilerine ve emekçi kitlelerine güven vermeyecek bir tutumdur. Bu nedenle, ezen ulus devrimcilerinin ayrılma hakkını savunmamaları halinde, ezilen ulus devrimcilerinden birliği savunmaları beklenemez.

İşçi sınıfı öncülüğünde iki halkın ortaklaşa olarak Demokratik Halk İktidarı'nı kurarak, sosyalizme geçmeleri süreci ancak siyasal eşitlik temelinde gerçekleştirilebileceği için, böyle bir birleşik devletin siyasal statüsü, yani anayasası ve bu anayasada tam siyasal eşitliğin somutlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenledir ki, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden bu yana 68 yıl geçtiği halde ve Sovyet halkları, yeni bir tarihsel kategori olarak, sosyalist enternasyonalizm temelinde Sovyet halkı olarak bütünleştikleri halde, Rus olmayan tüm ulusların ayrılma hakları Sovyetler Birliği Anayasası'nın en önemli siyasal maddesini oluşturmaktadır. 100'e yakın ulus, ulusal azınlık ya da etnik grubun insanlarından oluşan Sovyet halkı ve onların birliklerini somutlayan Sovyetler Birliği devleti, devrimden altmış yıl sonra yaptığı yeni anayasada bile bu maddeyi kaldırmamıştır. Oysa Sovyetler Birliği'nden ayrılmak isteyen tek bir ulus ya da ulusal azınlık yoktur, buna rağmen sosyalizmde yetmiş yıla yakın süredir birlikte yürüttükleri halde, anayasada, ulusların ayrılma hakları mahfuzdur.

Bir başka deyişle, bilimsel sosyalizm, ayrılma hakkını taktik bir sorun olarak değil, ilkesel bir sorun olarak görür; ayrılma hakkını savunmak sadece ezen ve ezilen ulus ilişkilerinin bir sonucu olmayıp, ulusların birlikte yaşamaları halindeki siyasal eşitliğin ve dolayısıyla serbest rızanın da temel bileşenidir.

Kuşkusuz aynı ilkesellik Türkiye'deki ulusal sorun açısından da belirleyici önemdedir. Demokratik Halk İktidarı'nın siyasal muhtevası ulusal sorunda ezilen ulusun ayrılma hakkını baş ilke olarak savunmak, ezi-

len ulusun ayrılmaması, yani kendi kaderini tayin hakkını gönüllü birlikten yana kullanması halinde ise iki ulusun siyasal eşitlik temelinde ve işçi sınıfı öncülüğünde siyasal birliğini şekillendirmek durumundadır.

Her iki durumda da, Demokratik Halk İktidarı'nın amacı sosyalizmdir. İki halkın birlikte kurtuluşu ve birleşik bir devlet kurmaları durumunda, bu devletin, Türkiye genelinde Demokratik Halk İktidarı programına sahip olması, Kürdistan özelinde ise Ulusal Demokratik bir karakter taşıması birbiriyle çelişmez. Bir başka deyişle Türkiye genelinde Demokratik Halk Devrimi'nin amaçlanması, ama bu birleşik devrimci mücadelede Kürdistan devriminin Ulusal Demokratik karakterde olması çelişkili bir durum değildir. Zira T.Kürdistanı'ndaki ulusal demokratik mücadele de –Türkiye'deki Demokratik Halk Devrimi mücadelesi gibi– emekçi karakter taşımaktadır. Yani T.Kürdistanı'nda ulusal demokratik hedeflerle yola çıkan ve *KAPİTALİZMİ ÖNGÖREN* herhangi bir zümre (ulusal burjuvazi) yoktur. Böyle olunca da, T.Kürdistanı'ndaki ulusal demokratik mücadelenin programatik hedefleri bir ulusal burjuva programı niteliğinde değildir. Şayet T.Kürdistanı'ndaki kapitalistleşme ve dolayısıyla uluslaşma sürecinde bir ulusal burjuvazi teşekkül etmiş olsaydı ve böyle bir zümre kendi bağımsız pazarını elde etmek ve bu pazara sahip çıkmak amacıyla siyasal bağımsızlık talebiyle mücadele veriyor olsaydı, kuşkusuz ki, bugün T.Kürdistanı'ndaki burjuva nitelikli bağımsız bir devlet kurmak isteyen etkili bir güç bulunacaktı. Ve böyle bir güç belki de kent küçük burjuvazisinin, kır küçük burjuvazisinin belli kesimlerini yanına çekebileceği gibi, antifeodal bir çizgi izlemesi halinde, geniş yoksul köylü kitlelerini de arkasına alma şansını taşıyabilecekti. Ne var ki, yazımızın birinci bölümünde değindiğimiz nedenlerden dolayı, T. Kürdistanı'ndaki sosyal gelişme ulusal nitelikli bir burjuvazinin oluşmasına yol vermemiştir. Aşağıda da değineceğimiz gibi Kürdistan'da yeşeren burjuvazi, Türk tekelci burjuvazisinin bir uzantısı olarak kalmış, biraz daha fazla sermaye biriktirebilen Kürt burjuvaları ise sermayelerini Türkiye'nin büyük sanayi ve ticaret merkezlerine taşıyarak Türkiye tekelci burjuvazisinin içine katılmışlardır.

Kapitalizmin yarattığı bu temel üstünde ve bundan sonraki süreçte de T.Kürdistanı'nda ulusal nitelikli bir burjuvazının türemesi ve kendi bağımsız iç pazarına talip olması ihtimali gözükmemektedir. Türkiye'de devlet kapitalizmi döneminde de, kapitalistleşmenin hızlı bir seyir izlediği 1950 sonrasında da ve kapitalist büyümenin durduğu –ama kapitalistleşmenin ve tekelleşmenin sürdüğü– son derin ekonomik kriz yıllarında da T.Kürdistanı'nda ulusal burjuvazi oluşmamıştır. Krizin daha da derinleşeceği önümüzdeki süreçte de ulusal Kürt burjuvazisinin oluşmasına olanak bulunmamaktadır. Tersine krizin derinleşmesi Kürdistan ekonomisinin ve dolayısıyla Kürt burjuvalarının Türk tekelci

sermayesine bağımlılıklarını büsbütün arttırmaktadır (tıpkı Türk tekelci burjuvazisinin emperyalist burjuvaziye bağımlılığını arttırdığı gibi).

Ulusal burjuvazinin bulunmaması faktörü nedeniyle Türkiye KPD'si bir kısım feodallerin ve yurtsever aydınlar partisi olmaktan öteye gidememiştir. Kapitalistleşmenin gelişmesiyle bu parti bir ulusal burjuva partisine dönüşmenin maddi koşullarına ulaşamamış, Kürdistan'daki yurtsever aydınlar Türkiye genelindeki sol ve ilerici akımlardan ve onları ivmelendiren asıl faktör olan Türkiye işçi sınıfının sosyal ve siyasal gelişiminden etkilenerek sola açılmışlardır. Yeni kuşakların yurtsever unsurları da sol düşüncelerle yetişince, Kürdistan'daki ulusal demokratik devrim mücadelesi sosyalizm ve diğer sol düşüncelerle gelişme göstermiştir. Bugün T.Kürdistanı'nda kapitalizmi amaçlayan herhangi bir ulusal demokratik akım yoktur.

Bu durum kuşkusuz ki, subjektif bir olgu değildir, tersine objektif bir temele sahiptir. Bu objektif temel ise Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesinin *SOSYAL KURTULUŞU* da öngörmesini gerektirecek geniş emekçi kitlelerden başkası değildir. Sosyalist ve sol görüşler taşıyan kentli aydınlar, büyük çoğunluğu Kamu İktisadi Teşebbüslerinde çalışmakta olan işçilerin ileri unsurları ve nihayet nüfusun çok büyük çoğunluğunu teşkil eden yoksul ve küçük köylü kitleleri bugün Kürdistan ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinin aktif ya da potansiyel güçlerini oluşturmaktadırlar.

Bu kesimlerin hepsinin çıkarı, sadece uzun erimde değil, kısa erimde de sosyalizmdedir. Kuşkusuz ki bu objektif durum, Kürdistan'daki geniş emekçi kitlelerin çıkarlarını sosyalizmde görmüş oldukları ve politik tercihlerini solda yapmış olmaları anlamına gelmemektedir. Çünkü bu olgu bir politik bilinç ve bilinçlenme sorunudur, yani subjektif faktörün eksikliğidir. Nasıl ki Türk emekçi kitlelerinin büyük çoğunluğu da tercihlerini henüz sosyalist, ilerici ve diğer solcu akımlardan yana yapmış değillerse, ama tüm objektif koşullar muzzam bir sol potansiyele el vermekteyse, Kürdistan'da da –dinsel ve feodal faktörlerin önemine rağmen– büyük bir sol potansiyel mevcuttur.

İşte böyle olunca, her iki emekçi halkın sol potansiyelini birleşik bir devrimci süreçte birleştirmek, her iki ulusun devrimci ve ilerici güçlerine düşmektedir. Böyle bir birlik ise ancak işçi sınıfı öncülüğünde gerçekleştirilecek olan ve sosyalizmi amaçlayan bir Demokratik Halk İktidarı'nın programatik hedeflerinde somutlanabilir. Böyle bir demokratik halk iktidarı programının Kürdistan için Ulusal Demokratik karakter taşıması, siyasal özgürleşme ve kendi kaderini tayin hakkı ilkesi, zora dayalı bağların sona erdirilmesi ve gönüllü birliğin maddi koşullarının yaratılması açısından *ULUSAL*'dır, Türkiye genelindeki anti-tekel anlamdaki *DEMOKRATİK* niteliğin yanısıra Kürdistan özelinde feodal ka-

lıntılara karşı anti-feodal özellik taşıması açısından da *DEMOKRATİK*'tir.

Şu halde, ister her iki halkın ulusal ve sosyal kurtuluşu demek olan Demokratik Halk İktidarı için verilen mücadelede, isterse devrimin gerçekleşerek iki halkın birlikte devlet kurmaları halinde yerine getirilecek görevlerde işçi sınıfının öncülüğü sorunu belirleyici nitelik taşımaktadır.

İŞÇİ SINIFININ ÖNCÜLÜĞÜ

Bütün sosyal göstergeler Türkiye genelinde sosyalizmin maddi ve teknolojik önkoşullarının mevcut bulunduğunu göstermektedir. T.Kürdistanı'ndaki kapitalistleşme düzeyi Türkiye kesimindekinden daha geri olmakla birlikte, Türkiye genelinin ekonomisi orta gelişkinlik düzeyindeki bir kapitalizmdir. Sanayinin konsantrasyonu (yoğunlaşması) ve santralizasyonu (merkezileşmesi) doğal olarak işçi sınıfının sosyal varlığını ve işçi sınıfının en ileri kesimi sanayi proletaryasını devrime ve sosyalist kuruluşa öncülük edecek düzeye getirmiştir. Genel olarak Türkiye işçi sınıfı, özel olarak da sanayi proletaryası 1960'ların ikinci yarısından bu yana güçlü sınıf muharebeleri içinde olmuştur. Gerçi sanayi proletaryası dahil işçi sınıfının geniş yığınları henüz kendi bağımsız siyasal bilinciyle donanmış ve iktidar mücadelesine katılmış durumda değildir, ama bu durum işçi sınıfının sosyal varlığının eksikliğinden ya da güçsüzlüğünden değil, bilimsel sosyalist hareketin öznel durumundan kaynaklanmaktadır. Nitekim işçi sınıfımız ve özellikle sanayi proletaryası, taşıdığı devrimci potansiyeli ekonomik sınıf muharebelerinde ve DİSK'in ve DİSK'e bağlı tüm sendikaların ve bir kısım Türk-İş sendikalarının siyasal yöneliminde kanıtlamıştır.

Bugün Türkiye'de işçi sınıfının öncülüğü dışında herhangi bir devrim sözkonusu değildir. Böyle olduğu içindir ki, küçük burjuva radikalizmi —sola ve emekçi halk hareketine getirdiği zararlarla birlikte— iflas ederek tarihe karışmıştır. Gene işçi sınıfının sınıfsal muharebeleri ve iktidar hareketi karşısında kayıtsız kalarak "kendi yolunu kendi başına çizmeye çalışan" küçük burjuva devrimciliği, hangi subjektif devrimci amaçları taşırsa taşısın, boyuna hüsrana uğramaktadır. Türkiye'deki çeşitli sosyal gelişmeler, kırsal kesimdeki hızlı mülksüzleşme ve ilerici aydın potansiyeli küçük burjuva devrimciliğini besleyen faktörler olmakla birlikte, herhangi bir devrimci, ilerici mücadele işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki temel mücadele kamplaşmasına oturmadığı, yani işçi sınıfının iktidar mücadelesi ekseninin yörüngesine girmediği müddetçe başarısızlığa mahkumdur.

T.Kürdistanı'na gelince, buradaki şiddetli ulusal baskı, Türk şovenizminin ve militarizminin azgın terörü yoksul emekçi kitlelerin sınıfsal kurtuluşu Türk emekçileri için sözkonusu olan tekelci burjuvazinin sınıfsal egemenliğinden ve dolayısıyla onun politik iktidarının boyunduruğundan kurtulmaktır. Bu ise ancak ve ancak işçi sınıfının öncü macadelesiyle mümkün olabilir. Yani tekelci burjuvazinin askeri-büroktarik mekanizmasının parçalanması, onun politik egemenliğinin son bulması, işçi sınıfı öncülüğündeki Demokratik Halk Güçlerinin ortak iktidarının kurulması ve giderek sosyalizmin inşası...

T.Kürdistanı'nda ise çok önemli farklı bir boyut bulunmaktadır: orada emekçiler hem emekçi oldukları için, ama aynı zamanda Kürt oldukları için Türk devletinin azgın terörü altındadırlar. İşte bunun içindir ki, Türk kesimindeki devrim mücadelesini Halk Demokratik Devrimi diye *HALK* sözüyle nitelendirirken, Kürdistan'daki mücadeleyi ulusal demokratik devrim diye *ULUSAL* olarak nitelemekteyiz.

Ama, T.Kürdistan'daki devrim mücadelesinin de karakteri *HALK* nitelikli olmasıdır. Bu politik mücadele için kullanılan ulusal sözcüğü, burjuva anlamda ulusal değildir. Kürt halkının ulusal talebi, *ULUSAL SORUNU* olduğu için bu adlandırma ulusaldır. Fakat Kürt halkının ulusal özgürleşme talebi de, sosyal (sınıfsal) özgürleşmeye, yani emekçilerin aynı zamanda sınıfsal kurtuluşu için mücadelesine bağlıdır.

Kürdistan devriminin Türkiye devrimiyle olan ilişkisini a) Sosyal; b) Siyasal —ve dolayısıyla stratejik— açıdan ele almak gerekir. Bu sorunun yanıtı bizi gene işçi sınıfı öncülüğü meselesine getirmektedir.

Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin işçi sınıfı öncülüğünde gerçekleşmesi ne anlama gelmektedir. Herşeyden önce hareketin öncü kadrolarının bilimsel sosyalist siyasal bilinçle donanmaları ve bilimsel öğretinin öngördüğü biçimde politik örgütlenmeyi gerçekleştirmeleri birinci koşuldur. Ama bu kadroların bilimsel sosyalist dünya görüşüne bağlı olmaları ve bu öğretinin örgütlenme gereklerini yerine getirmeleri yeterli koşul değildir. Kürdistan'da işçi sınıfı partisinin ilkelerine göre örgütlenme, böyle bir örgütlenmenin işçi tabanına oturmasını, ileri işçileri kucaklaması ve işçilerin sınıfsal muharebelerine öncülük etmesini zorunlu kılar. Kürt işçilerinin sınıfsal muharebelerini ise Türkiye'deki Türk işçilerinin sınıfsal muharebelerinden ayırdetmek T. Kürdistanı dahil Türkiye genelindeki burjuvazi-proletarya mücadelesinin sosyal realitesine aykırıdır. Örneğin Kayseri'deki demiryolu-kara yolu ya da Sümerbank işçilerinin sınıfsal mücadelesiyle, bu İl'e üç saat mesafedeki Malatya'da aynı işletmelerin işçilerinin sınıfsal mücadelesini biribirinden ayrı görmek nasıl mümkün olacaktır? Aynı şeyi Sivas ile Erzincan, Gaziantep ile Urfa... ilh.. için de söylemek mümkündür. Ekonomik mücadele alanındaki bu birliktelik —işçi sınıfı sözkonusu olduğunda— politik mücadele (siyasal iktidar mücadelesi) açısından da geçerlidir. Çukurova'da sosyalizm için mücadele eden sınıf bilinçli bir işçinin, Diyarbakır'da ya da Van'da aynı amaçla mücadele eden bir işçiyle olan or-

ganik, sınıfsal bağı, onlar arasındaki ulusal farklılıklardan çok daha önemlidir. (Kaldı ki Çukurova'daki işçilerin önemli bir çoğunluğu Kürt kökenlidir).

Kürt burjuvalarının Türk burjuvalarıyla bütünleşmişliği, Kürdistan'daki kapitalist işletmelerin hemen tamamına yakın bir bölümünün devlet sektörüne ait bulunması, her iki ülkede tek bir kapitalizmi ve dolayısıyla tek bir burjuva sınıfının egemenliğini getirdiği için, onun karşısındaki temel sınıf olan işçi sınıfı da *ÜRETİM SÜRECİ İÇİNDE TEK BİR SINIFTIR*.

İşçilerin güncel çıkarlarını ilgilendiren ekonomik mücadelede, Türkiye'deki kamu söktörü işçileri hangi ücret zammını alıyorlarsa, Kürdistan'daki işçiler de aynı toplusözleşme hükümlerine göre ücret almaktadırlar. Kürdistan'daki işçiler Türkiye'deki işçilerle aynı sendikalarda örgütlenmiş oldukları için ortaya daha güçlü bir ekonomik örgütlenme çıkmıştır. Bu ekonomik örgütlenmenin bugünkü konfederasyonu olan Türk-İş'in tepesine sarı sendikacılığın çöreklenmiş bulunması, ya da faşizm koşullarında özel ve kamu sektöründeki işçi ücretlerinin Yüksek Hakem Kurulu'nca belirlenmesi geçici bir olgudur. Geçmişte Türküyle, Kürdüyle Türkiye işçi sınıfı DİSK'i yaratarak sarı sendikacılık zincirini kırmış, yine Türk-İş içinde sola açılan sendika yönetimlerine ulaşmıştır. İşçi sınıfımızın ekonomik alandaki bu gücü, sendikal örgütlenmede ulusallık esasına göre ayrım bulunmadığı için sağlanmıştır. Böyle bir ayrımın ortaya çıkması, yani Kürdistan'daki işçilerin ayrı bir sendikal örgütlenmeye gitmemeleri ise Türk işçileriyle Kürt işçileri arasında üretimden ve ekonomik temelden kaynaklanan organik sınıf birliğinin bir sonucudur.

Kürdistan'daki sınıf bilinçli işçinin siyasal planda sosyal kurtuluş talebine ilaveten ulusal kurtuluş talebi taşımasından daha doğal bir istek yoktur. Ezilen bir ulusun işçisi için ulusal kurtuluşun en genelinde üç alternatifi vardır: a) Ulusal burjuvazi öncülüğündeki bir kurtuluş mücadelesinde saf tutmak ve bu süreç içinde işçi sınıfının o mücadeledeki etkinliğini arttırmaya çalışmak ve ulusal kurtuluştan sonra sosyalizm için mücadeleye devam etmek; b) Birçok üçüncü dünya ülkesinde olduğu gibi devrimci-demokratlar öncülüğündeki bir ulusal mücadele içinde etkili olmak ve ulusal kurtuluşun gercekleşmesinden sonra dünya sosyalist sisteminin de desteğiyle kapitalist olmayan yoldan sosyalizme yönelmek ve bu süreç içinde sınıfsal varlığını ve dolayısıyla öncülüğünü güçlendirerek sosyalizmi amaçlamak; c) İşçi sınıfının ulusal demokratik devrime öncülük etme koşullarının varlığı durumunda, kendi sınıfı öncülüğünde ulusal kurtuluşu ve oradan süreç içinde sosyalist kurtuluşa geçmeyi amaçlamak.

Türkiye Kürdistanı'ndaki durum yukarıdaki alternatiflerden üçüncüsüne en yakındır. T.Kürdistanı'nda bir ulusal devrim işçi sınıfının damgasını taşıyacaksa, Kürdistan'daki işçilerin organik bir sınıfsal birlik içinde bulundukları topyekün sınıfsal mücadeleyle olacaktır.

Türk ve Kürt işçilerinin organik sınıf bağları tüm dünyadaki işçiler arasındaki (uluslararası proletarya anlamındaki) genel sınıf bağlarında varolandan çok daha ileridedir. Proletarya enternasyonalizmini, yani proletaryanın uluslararası niteliğini vareden objektif temel, üretimin sosyal karakterinin ve dolayısıyla sosyal işbölümünün uluslararasılaşmış olmasıdır. Kapitalizmin bu uluslararası niteliği ise ayrı ayrı ekonomik bütünlüklerin —aralarındaki çelişkilerle ve çıkar çatışmalarıyla birlikte— kozmopolit bir beraberliğidir. Kapitalist ekonomiler bile, temeldeki ortak karakterlerine rağmen, ayrı ayrı ekonomik bütünlükler iken, bir de kapitalizme zıt olan ekonomilerin (sosyalist ekonomilerin) varlığı gözönüne alındığında ve kapitalist-emperyalist ekonomilerden bağımsızlaşmış üçüncü dünya ülkelerinin ekonomileri de dünyadaki genel ekonomik ilişkiler içinde mütalaa edildiğinde görülecektir ki, dünya ekonomisi tek bir bütün değildir. Sosyalist ve kapitalist olmak üzere iki karşıt eksenin etrafında kümelenmiş ayrı ayrı ekonomik bütünlüklerin oluşturduğu karmaşık (çok bileşenli) bir yapıda proletaryayı uluslararası bir aile kılan faktör üretimin sosyal karakterinin ve sosyal işbölümünün uluslararası niteliğidir. Alman ya da Fransız veya İngiliz ya da Amerikan sanayi işçisinin üretim yapabilmesi en azından ham madde ihtiyacı bakımından Sovyet işçisinin, ya da yeraltı rezervlerine sahip üçüncü dünya ülkeleri işçilerinin çalışmalarına bağlıdır. Üçüncü dünyadaki işçinin çalışabilmesi ise ya kapitalist veya sosyalist ülkelerdeki işçilerin ürettikleri makina, diğer araç-gereç sayesinde olmaktadır. Sosyal işbölümünün uluslararası karakteri budur ve tüm dünyanın sayısız ülkelerinin proleterlerini birbirlerine bağlayan sınıf bağının maddi temeli de budur. Ama bu temel birbirinden nitelikçe farklı ayrı ayrı ekonomik bütünlerin varlığını ortadan kaldırmamaktadır. Çokuluslu tekellerin varlığına ve sermayenin uluslararasılaşma boyutlarının hayli gelişkin olmasına rağmen ayrı ayrı ekonomik bütünlükler uluslar temelinde şekillenmektedir.

KÜRT BURJUVALARININ TÜRKİYE BURJUVAZİSİNE ENTEGRASYON DÜZEYİ

Türkiye ve T.Kürdistanı'nda ise tek bir kapitalist yapının hakim olması, her iki ülkenin burjuvalarının tek bir sınıf halinde bütünleşmiş bulunmalarını getirmiştir. T.Kürdistanı'ndaki kapitalist işletmelerin büyük çoğunluğunu devlet sektörüne ait üniteler oluşturmaktadır. Bunun dışında kalan ve özel sektör niteliğini taşıyan işletmelerin sahipleri olan

Kürt burjuvaları da Türk tekelci burjuvazisinin egemenliğindeki tek bir burjuva sınıfı içinde bütünleşmişlerdir. Kürt burjuvaları arasında önemli bir yer tutan inşaat müteahhitleri, toptancılar (ticaret burjuvaları), nakliyatçılar, modern anlamda olmamakla birlikte üretim süreci içinde burjuva konumda bulunan büyük toprak ve sürü sahipleriyle diğer tarım burjuvaları, hayvan tüccarları vb. gibi burjuva unsurlar da aynı burjuva sınıfının ve aynı kapitalist yapının unsurlarıdırlar. Türk ve Kürt ulusunun iki ayrı ulus, iki ayrı milliyet ve Türk ulusunun ezen ulus Kürt ulusunun ezilen ulus olması ve Kürdistan'ın zenginliklerinin Türk tekelci burjuvazisi tarafından talan edilmesine katılmaları olgusu nedeniyle Kürt burjuvalarının hepsine "işbirlikçi burjuva" denilebilir. Bu terim aynı zamanda Kürt ulusal demokratik hareketi açısından önemli bir ajitasyon karakteri de taşır. Ama bu burjuvalar Türk burjuvalarıyla ve onların devletiyle öylesine bütünleşmişlerdir ki, sınıfsal çıkarlarını Türk burjuvalarıyla öylesine özdeşleştirmişlerdir ki, Kürk milliyetinden olmaları ayrıntıda kalmakta, onların hangi milliyetten oldukları ekonomik bir anlam taşımamaktadır. Bu burjuvaların ekonomi içindeki konumlarını Konya'daki ya da Trabzon'daki, veya Burdur'daki vb. bir burjuvadan ayırdedebilecek belirli bir özelliğe bile rastlanmamaktadır. Hepsinin burjuvazi içindeki konumları (çıkarları) Türk ya da Kürt olmalarıyla değil, tekelci olup olmamalarıyla, devlet ihaleleri ve mübayaalarıyla, tarım rekoltelerinde belirlenen taban ve baş fiyatlarla –tarım ürünlerinin ve hayvanların daha çok Türk pazarlarındaki fiyatlarıyla– KİT'lerin ya da tekelci özel sektör ürünlerinin Kürdistan'da pazarlanmasıyla, Kürt ve Türk illeri arasındaki insan ve yük taşımacılığıyla, Kürdistan dahil Türkiye genelindeki piyasa ekonomisi ve bu ekonomideki canlanmalar ya da durağanlıklarla, banka işlemleri ve para-kredi piyasasıyla vb. belirlenir. Türkiye'de sanayi ve ticaret merkezleri olan metropol kentler haricindeki illerdeki tekel dışı burjuvalardan ekonomi çarkı içinde hiç bir farkları yoktur. Bu nedenle onların milliyetinin Kürt olması ekonomik verilerde dikkate alınacak bir faktör değildir. Tekelci burjuvazi, onun devleti ve bu devletin ekonomik birimleri önünde Türk olsun, Kürt olsun tekel dışı burjuvaların milliyet esasına dayalı farklı statüleri ya da farklı çıkarları yoktur. Muş'taki bir müteahhit ile Kırşehir'deki bir müteahhit, Bitlis'teki büyük tütün üreticisiyle Giresun'daki büyük fındık üreticisi, Gevaş'daki celep ile Karaman'daki koyun tüccarı, Diyarbakır'daki nakliyatçı ile Trabzon'daki ambarcı... ilh. bunların hepsinin ekonomik mekanizmadaki yerleri, tekelci burjuvazi ve devlet önündeki konumları aynıdır. Türkiye genelinde burjuvazi içindeki ayrılıklar çoğrafi düzlemde ya da milliyet farklılıklarından değil, tekelci olup olmamakta ya da değişik tekeller arasındaki çıkar çekişmelerindedir. Tekelci burjuvazi dışındaki burjuvalar da Türk olsun, Kürt olsun, çıkarlarını burjuvazinin bu iç ilişki ve çelişkilerinde bulmakta, tutumlarını ona göre belirlemektedirler. Tekelci burjuvazi ve onun politik aygıtı Kürt burjuvalarına ayrı, Türk burjuvalarına ayrı davranmamaktadır. Örneğin ne Kürdistan'daki tarım ürünlerine daha düşük fiyat biçilmektedir, ne de demir-çelik, çimento, akaryakıt vb., Kürdistan müteahhitlerine daha pahalıya satılmaktadır, ne de dayanıklı tüketim mallarını pazarlayan Kürt burjuvalarına fiyat arttırımı, ödeme koşulları zorluğu gibi Türklere uygulanmayan birtakım güçlükler çıkartılmaktadır. Böyle olunca da Kürt burjuvazisinin Kürt'lüğü milliyetinde, –çoğu kez de milliyet kökeninde– kalmakta, sermaye biriktirip palazlananlar ise tekelci burjuvazi kervanına rahatça katılarak sermayelerini Türkiye'nin büyük sanayi merkezlerine aktarmaktadırlar (Ağrılı Beyazıt'lar, Yardımcı'lar, Diyarbakırlı Dicleli'ler, Tatlıcı'lar, Onur'lar, İşmen'ler, Pirinçioğulları, Bitlisli Nasır'lar, Mermutlu'lar, Erzincanlı Fırat'lar ilh. gibi).

Ezen ulusla ezilen ulusun burjuvaları arasında böylesine bütünleşmiş ve kaynaşmış duruma ender rastlanır. Leninizmin ulusal sorun öğretisinin şekillendiği koşullarda Rus burjuvazisi ile Ukrayna burjuvazisi ya da Çarlık Rusyası'ndaki diğer burjuva ulusların burjuvazisi, İngiliz burjuvazisi ile Hint ve Çin burjuvazisi vb. aralarındaki tüm bağlara rağmen ayrı ekonomik bütünlükler halindeydiler ve bu nedenle de kendi ekonomik bütünlüğünün sahibi olmak, yani kendi bağımsız pazarını oluşturmak isteyen ulusal burjuva zümreleri oluşuyor ve bağımsızlık talebini ileri sürüyorlardı. Aynı durum yukarıda andığımız örneklerdekinden çok daha entegre olmuş bir durum arzeden Fransa ile Magrip ülkeleri (Fas, Tunus, Cezayir) ilişkilerinde de görüldü, çünkü bu ülkelerin ekonomilerine geçmişte oraya yerleşmiş "pied noir" denilen Fransız asıllı burjuvalar hakimdiler, kendi pazarına sahip çıkmak isteyen Arap burjuvaları ise ulusalcı ve bağımsızlıkçı nitelik kazanmışlardı. T.Kürdistanı'nda ise kapitalizm bir yandan ilkel sermaye biriktiren Kürt burjuvalarının, öte yandan Prusya modeli denilen tarzda kapitalistleşen büyük toprak sahiplerinin *tamamının* gönüllü işbirliğiyle ve Türk devlet sektörünün yatırımlarıyla gelişti. Bu süreç Kürt burjuvalarını da, Kürdistan'daki kapitalist gelişimi de Türkiye burjuvazisine ve kapitalizmine entegre etti. Her iki milliyetin egemenlerinin hem ekonomik hem de politik alandaki bu sıkı kaynaşmışlığı bir ulusal burjuvazinin yeşermesine engel oldu. Türk burjuvazisinin devleti krom, bakır, petrol vb. başta olmak üzere Kürdistan'ın yeraltı servetlerini, barajlar yapıp metropollere Kürdistan'dan enerji aktarmak yoluyla yerüstü servetlerini talan ederken, ya da Kürdistan'a devlet fabrikaları ya da diğer işletmeleri kurarak oradaki sınai gelişimi ve Kürdistan pazarını tam anlamıyla kendi kontrolü altında tutarken "el koyduğun servetler benim ülkemin servetleridir, ele geçirmiş olduğun pazar benim pazarımdır, ben kendi ba-

ğımsız devletimi kurup kendi ülkemin servetlerine ve pazarına kendim sahip çıkarım, sonra da seninle ya da başka ülkelerle kendim ticaret yaparım, ülkemin ekonomik gelişmesini de sana tabi olmaktan kurtarırım" diyecek bir burjuva zümresi çıkmamış olmasını –yani tüm sömürge ve bağımlı *uluslarda* rastlanmış bir duruma T.Kürdistanı'nda rastlanmamasını– tarihsel bir tesadüf olarak görmeye olanak yoktur. Dahası da, bırakınız ulusal nitelikli bir burjuva zümresinin meydana çıkmamış olmasını dahi Kürt burjuvazisi diyebileceğimiz –yani Türk burjuvazisinden ayrı– bir sosyal sınıf Kürdistan'da kristalleşmiş değildir. Tek tek Kürt burjuvaları kendi alanlarındaki tekellerle ya da devletle kendi kişisel çıkarları doğrultusunda ayrı ayrı bütünleşmişlerdir. Örneğin burjuvazinin ekonomik örgütlerinde (Sanayi, Ticaret ve Ziraat odalarında) "Doğulular Grubu" ya da "Diyarbakır Sanayi Odası, veya Ticaret Odası" gibi somut bir çıkar grubu, yahut da Odalar Birliği'nde "Doğulu Delegeler" gibi bir *grup* dahi teşekkül etmiş değildir. Burjuva partilerindeki "Doğulu Milletvekilleri" ise –sosyal demokrat partideki bazı ilerici ve demokrat unsurlar dışında– yakın oldukları burjuvalara kredi ya da ihale temin etmek, ya da "kendi seçim bölgelerine" devletin yatırım yapmasını, köylere yol, su, elektrik vb. getirmesini talep etmek ötesinde "Doğulu" bir misyona sahip değillerdir. Bu çabalar, talepler "Doğulu olmayan" diğer Anadolu illerinin milletvekillerininkilerden farklı değildir. Bu anlamda adı geçen milletvekilleri "Kürdistan millitvekili" gibi değil, "Doğulu milletvekili" gibi davranmaktadırlar, tıpkı Kürdistan burjuvalarının da "Doğulu" olmaları gibi. Kürt burjuvalarının Türk burjuvazisiyle olan entegrasyonları öylesine ileri boyutlardadır ki, aralarında herhangi bir birlik dahi yoktur. Yukarıda da söylediğimiz gibi her biri kendi öznel çıkarı ve iş alanı doğrultusunda –tıpkı Anadolu'daki Türk milliyetli taşra burjuvaları gibi– tekil olarak ya da iş ortaklıkları halinde davranmaktadırlar.

İşte bu somut durumun bir sonucu olarak, Türkiye genelinde işçi sınıfının sınıf savaşı da, kendi sınıf düşmanı olan burjuvaziye karşı tek bir sınıfın savaşıdır. Kürt burjuvalarının Türk burjuvazisiyle olan sımsıkı organik bağları, kendi karşıtı olan Kürt işçilerinin Türkiye işçi sınıfıyla olan sımsıkı organik sınıf bağlarını doğurmuştur.

Deniliyor ki, Kürt işçileri bu sınıf savaşları içinde kendi kurtuluşlarını politik platformda Türk işçilerinden ayrı olarak Kürdistan'ın ulusal kurtuluşuna öncülük ederek gerçekleştireceklerdir; bir başka deyişle Kürdistan devriminin yolu Türkiye işçi sınıfının ve halkının devriminden ayrı bir seyir izleyerek sonuca ulaşacaktır. Böyle bir öngörüyü, onun olanaklarını ve olanaksızlıklarını ciddi bir şekilde irdelemek gerekir. Hem hareketin ideolojik ve politik yönünden, hem de devrim stratejisi açısından böyle bir netliğe zorunluluk vardır. Herşeyden önce, bir

ülkenin devriminin nasıl bir yol izleyeceği subjektif niyetlere bağlı olarak belirlenemez, böylesi belirlemeler şayet toplumsal objektiviteye oturmuyorsa pratikte sonuçsuz kalırlar.

T.Kürdistanı'nda devrimin yolu Türkiye genelindeki devrimden ve iki halkın işçi sınıfı öncülüğündeki mücadelesinden ayrı bir yol izleyecekse, bu öngörünün en yalın ifadesi T.Kürdistanı'nın ulusal kurtuluş savaşı vermek suretiyle siyasal özgürlüğüne kavuşmasıdır. Türkiye devrimiyle birleşik bir süreci öngörmeyen böyle bir belirleme ancak Ortadoğu genelindeki birtakım uluslararası faktörlerin uygun düşmesine dayalıdır. Bu faktörlerin başında ise Kürt milliyetinin ve dolayısıyla Kürt ulusal demokratik hareketlerinin T.Kürdistanı'ndan ibaret olmaması, yani İran ve Irak Kürdistanı'ndaki silahlı mücadelelerin belirli bir gelişkinlik düzeyine ulaşmış bulunması gelir.

Türkiye Kürdistanı ulusal demokratik hareketi kapsamındaki politik güçler, temel hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için izlenecek stratejiler açısından net bir belirlemeye sahip olmak, değillerse bu hayati konulardaki görüşlerini netleştirmek ve stratejilerini açıkça deklare etmek zorunluluğunu taşımaktadırlar.

Türkiye Kürdistanı ulusal demokratik hareketinin önündeki politik alternatifler, en genel anlamda, hangileridir:

– Türkiye genelinde Demokratik Halk Devrimi ve sosyalizm mücadelesinin zafere ulaşması ve iki ulusun eşitlik temelinde sosyalist enternasyonalist birliğinin sağlanarak sosyalizmin birlikte inşa edilmesi.

– Türkiye Kürdistanı'nda bir ulusal kurtuluş savaşı yoluyla bağımsız bir devlete ulaşılması (ve bu devletin Ortadoğu'da Kürdistan'ın birliği, yani tek bir Kürt devleti için çaba göstermesi)

– Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ulusal demokratik hareketlerden birisinin bağımsız devlete ulaşması halinde, T.Kürdistanı'nın da ayrılma hakkının bu devlete katılma şeklinde gerçekleştirilmesi.

T.Kürdistanı'ndaki politik güçlerin istisnasız hepsi sosyalizm iddiasını taşımaktadırlar, ama en az rağbet edilen görüş –açıkça deklare edilmiş olsun ya da olmasın– yukarıda saydıklarımızın ilkidir; daha ağırlıkta olanı ise ikinci ve üçüncüdür, yani tüm Kürdistanı kapsayacak tek bir devlet öngörüsüdür. Bu nedenle böyle bir öngörünün olasılıkları ve perspektifleri üzerine durmak gerekir.

Ortadoğu'daki tüm Kürt devrimcilerinin gelecekte tek bir bağımsız ve antiemperyalist, giderek sosyalist bir Kürt devletini öngörmeleri doğal bir istektir. Ayrı devletler tarafından parçalanmış ve tek tek egemenlik altına alınmış olan Kürt halkını birleştirmek ve kendi devletine ulaşmasını, kendi ekonomik, sosyal ve siyasi statüsü üzerinde özgürce söz sahibi olmasını istemek, saygı gösterilecek bir dilektir. Ama böyle bir dileğin politik yansımaları irdelendiğinde gerçek ile gerçek olmaya-

nın, somut durum ile soyut yakıştırmaların birbirine karıştığı görülmektedir.

Herşeyden önce Kürdistan'ın değişik parçalarında değişik sosyal, ekonomik ve siyasal koşullar bulunmaktadır. Her parçadaki ulusal mücadelenin kendine özgü bir şekilde gelişmesinin nedeni de buradan ileri gelmektedir. Ulusal hareketlerin silahlı mücadele ve kurtarılmış bölgeler açısından gelişkinlik gösterdiği Irak ve İran Kürdistanı'ndaki politik önderlikler hem sosyalist değildirler –hatta sosyalizme karşıdırlar, hareketteki sosyalist unsurları mücadeleden safdışı etmekte, bu amaçla gerekirse kuvvete bile başvurmaktadırlar–, hem de bu politik önderlikler *kendi politikalarını* gütmektedirler. Bu *tekil politikalar* ise mücadeleyi tüm Kürt milliyetinin Ortadoğu çapındaki topyekün ve birleşik bir mücadelesi olarak gerçekleşmesine veya öyle görülmesine olanak vermemektedir. İran ve Irak KPD'leri düşman kardeşler durumundadırlar ve bu husumetin kökleri geçmişe dayanmaktadır (Bak. *Kürdistan'da Politik Süreçler*, GERÇEK). Şu anda her iki önderlik de kendi "bağımsız" politikalarını, yekdiğerini ezen ulusun devletine bağlamışlardır. İran KPD'si Saddam Hüseyin'den destek görürken, Irak KPD'si de Humeyni yönetimine yaslanmaktadır; dahası da, Barzani'nin gönderdiği silahlı birlikler İran Kürdistanı'nda Humeyni rejiminin bekçiliğini yapmaktadırlar. İki devlet arasındaki çelişkilerden yararlanmak politikası geçmişte hüsranla ve yenilgiyle sonuçlanmıştır, buna rağmen aynı yolda yürünmekten vazgeçilmemektedir.

Şu halde, Kürdistan'ın değişik parçalarında birbirinden farklı ekonomik ve sosyal koşulların varlığı, Kürt ulusal demokratik hareketlerinin farklı sınıfsal bileşimlerde olması, önderlikler arasında ideolojik ve politik farklılıkların bulunması nedeniyle Kürdistan'ın tüm parçalarını içerecek tek bir global strateji çizmeye, tek bir merkez, ya da hatta birleşik bir stratejik merkez oluşturmaya olanak bulunmadığı açıktır. Böyle bir merkez ancak ve ancak değişik parçalardaki ulusal demokratik mücadelelerin önderliklerinin bilimsel sosyalist bir nitelikte olmasıyla mümkündür ki, değişik parçalardaki değişik sınıfsal ve dolayısıyla politik göstergeler buna engeldir.

Bu nedenle, T.Kürdistanı ulusal demokratik hareketinde yer alan güçler açısından diğer parçalardaki hareketlere bel bağlamak, sonucu belli olmayan bir bekleyişten başka birşey değildir.

Bugün T.Kürdistanı'nın kurtuluşu için mücadele eden istisnasız tüm siyasal hareketler sosyalizmi amaçladıklarını açık açık söylemektedirler. T.Kürdistanı'nda Marksist-Leninist olma iddiasını taşımayan tek bir ilerici siyasal hareketin dahi bulunmaması ilginç bir durumdur. Hiçbir ezilen ulusun özgürlük mücadelesinde böyle birşey gözlenmemiştir. İdeolojik, politik ve örgütsel ölçütlere göre komünist olmayan akımların bile kendilerini öyle tanımlamasının nedenleri nelerdir? Ulusal sorunun biricik çözümünü Marksizm-Leninizm'de görmeleri, Türkiye Kürdistanı'nda sosyalizmi amaçlamayan tek bir kurtuluşçu sosyal zümrenin bulunmaması, Kürdistan ulusal devriminin potansiyel güçlerinin hepsinin çıkarlarının aynı zamanda sosyal kurtuluşta ve dolasıyısla sosyalizmde olduğunun politik kadrolar tarafından kavranmış bulunması ve nihayet bilimsel sosyalizmin prestijinin ve etkinliğinin gerek genel Türkiye solunda, gerekse Ortadoğu'daki ilerici, antiemperyalist atmosferde bir hayli yüksek olması... bu olgunun başlıca nedenleridir. Gerçi T.Kürdistanı'nda ulusal ve sosyal kurtuluş için mücadele etmek amacıyla örgütlenmiş öncü kadroları derinden etkisi altında tutan bilimsel sosyalizm kitle tabanında yaygınlaşmış, yani kitleselleşmiş durumda değildir. Ama aynı durum Türkiye'deki Türk toplumu ve Türk emekçileri açısından da sözkonusudur. Bilimsel sosyalizmin düşüncel gücünün maddi siyasal güce dönüşmesi, halen daha çok intelligentsiya'nın benimsediği bir ideoloji olmaktan çıkarak, işçi kitleleri başta olmak üzere yoksul köylülüğün, diğer çalışanların ileri unsurlarını kucaklayarak siyasal arenada etkili ve giderek tayin edici bir güç haline gelmesi; bilimsel sosyalist hareketin bölünmüşlük durumunun aşılmasına, işçi sınıfı politik hareketinin merkezi siyasal otoritesine varılmasına ve böyle bir politik merkezin geniş kitlelerin mücadelesine önderlik edebilmesine bağlıdır.

Türkiye komünist hareketi gösterdiği gelişmelere rağmen, hâlen ne işçi sınıfını iktidar mücadelesine sevkedebilecek ve ülkenin siyasal yaşamında söz sahibi etkili bir güç sayılabilecek duruma yükselmiştir, ne de geniş yığınların güncel ekonomik, demokratik talepler için verdiği mücadeleyi bihakkın kucaklayabilecek bir güce ulaşabilmiştir. İrdelenmesi yazımızın konusu olmayan bu verili durum nedeniyle, bilimsel sosyalist siyasal hareket, işçi sınıfı dahil olmak üzere Türkiye'deki muazzam devrimci ve demokratik potansiyeli derleyip toparlamak ve kitleleri geniş bir güçler cephesi halinde birleşik bir mücadeleye sevketmek yetisinden şimdilik yoksundur. Böyle bir güçlü ve sonuç alıcı politik mücadelenin tüm objektif koşulları varolduğu halde, bilimsel sosyalist politik hareketin halihazırdaki subjektif konumu böyle bir önderliğe elvermemektedir. Bu durum kuşkusuz ki, kendisini ulusal sorunda da göstermektedir. İktidarı alarak sosyalizmi kuracak öncü güç olan işçi sınıfını ve hatta bu sınıfın en dinamik kesimi olan sanayi proletaryasını bile henüz siyasal bakımdan örgütleyip, iktidar kavgasına sevkedebilme düzeyinde bulunmayan bilimsel sosyalist politik mücadele güçleri Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadele potansiyelini de mobilize edebilmiş değillerdir.

DEVRİMDE İŞÇİ SINIFI ÖNCÜLÜĞÜNÜN SOMUTLANMASI: POLİTİK ÖRGÜTLENME

Kanaatimizce T.Kürdistanı ulusal demokratik güçlerini olumsuz yönde etkileyen asıl faktör budur. Türkiye işçi sınıfı politik hareketi içinde bulunduğu bu subjektif durumu aşmadıkça, güçsüzlüğü aşıp yüksek bir örgütlenme düzeyine ve bu düzeyin yığınsallığına ulaşmadıkça, işçi sınıfına da, Türk halkına da, Kürt halkına da güven veremeyecektir.

Komünist hareketin kitlelere güven vermesi önce kendi birliğini sağlamasıyla, sınıfın ve diğer emekçi kitlelerin günlük muharebelerine önderlik edebilmesiyle başlar. Sosyalizmin ajitasyon ve propagandasını yapmak, toplumun içinde bulunduğu çıkışsızlığın biricik alternatifinin sosyalizmde bulunduğunu, bunun ise kitlelerin kurtuluşu anlamına geldiğini söylemek yeterli değildir. Kaldı ki, faşizm koşullarında ve bölünmüş güçlerle bu ajitasyonun bile ne ölçüde başarılabildiği ortadadır. Sosyalizmin ajitasyon ve propaganda çalışmalarının, güncel antifaşist mücadeleyle bütünleştirilmesi, işçi sınıfının ileri unsurlarını bilimsel sosyalizme kazandıracak örgütsel çalışmaların güncel antifaşist mücadeleye önderlik edebilecek çalışmalar içinde güçlendirilmesi, antifaşist güçlerin birliği çalışmalarıyla bilimsel sosyalist politik güçlerin birliği çalışmalarının birbirini tamamlayıp güçlendirecek biçimde doğru ve atak taktiklerle yönlendirilmesi, içinde bulunduğumuz subjektif durumun ve güçsüzlüğün aşılmasını getirecektir.

Gerek Türkiye'de, gerekse Türkiye Kürdistanı'nda muazzam bir devrimci ve demokratik potansiyelin bulunduğu aşikardır. Türkiye tekelci burjuvazisinin ise yaşanılan ekonomik, sosyal ve siyasal bunalımı aşamayacağı, tersine krizin giderek daha da kronikleşip derinleşeceği de açıktır. Böyle olunca, geniş yığınların tepkileri, öfkeleri giderek artacak, halklarımızın devrimci potansiyeli daha da yükselecektir. 12 Eylül öncesindeki toplumsal ve kitlesel hareketlilik, 1 Mayıs alanlarını dolduran yüzbinlerce insanın temsil ettiği potansiyel, büyük kentlerden kırlara kadar dört bir köşedeki sosyal ve siyasal mücadelelerin birikimi faşizm tarafından yokedilmiş midir? Belki faşizm politik örgütlenmelere, sendikal ya da diğer mesleki örgütlere büyük hasarlar verdirmiştir, ama kitlelerin içinde bulundukları ekonomik ve sosyal koşullardan kaynaklanan devrimci ve demokratik potansiyeli yokedememiştir, çünkü o koşulları ortadan kaldıramamıştır, devrimci mücadelenin objektif temelini zayıflatabilecek, kitleleri hiç değilse bir süre daha rejime ve düzene bağlayıp oyalayacak, onların hoşnutsuzluklarını azaltacak ekonomik dönüşümleri yapamamıştır. (Esasen faşizmin böyle bir niyeti de hiçbir zaman olmamıştır, tersine derin kriz ortamında sosyal demokratvari

reformlarla yapılamayan bir oyalamanın yerine kitlelerin devrimci atılımlarını şiddet yoluyla bastırmak için gelmiştir ve sadece bunu yapmıştır.)

Şu halde 12 Eylül darbesinden bu yana devrimci ve ilerici güçlerin verdiği politik ve örgütsel kayıplar ne olursa olsun, devrimci mücadelenin objektif temeli daralmamış, tersine genişlemiştir.

Eksik olan, bu temelin oluşturduğu potansiyeli harekete geçirebilecek cephesel bir politik önderliğin ve bunun çekirdeği olacak güçlü bir komünist hareketin bulunmamasıdır.

Ama hiç unutulmasın ki, objektif bir durum önünde sonunda subjektif durumu da belirleyecek özelliktedir. Komünist ve ilerici güçlerin içinde bulundukları subjektif güçlüklerin ilanihaye devam edeceği sanılmamalıdır. Madem ki, asıl belirleyici karakter taşıyan objektif koşullardır, şu halde bu koşullar yaşadığımız subjektif olumsuzluğu mutlaka ama mutlaka aşacaktır. Bizlere düşen ise bu süreci kendi seyrine bırakmamak, tersine hızlandırmaktır.

Bu ise komünist hareketin güçlendirilmesi ve birliğinin sağlanması ile mümkündür.

Türkiye işçi sınıfı hareketini de, diğer emekçi halk hareketlerini de, ve Türkiye Kürdistanı ulusal demokratik hareketini de etkileyecek ve tek bir mücadele cephesini inşa edebilecek asıl faktör budur. Bu cephenin öncüsü olan işçi sınıfının politik önderliği de, her iki ulusun, her iki halkın komünistlerinin politik birliğiyle, yani iki ayrı komünist seksiyon halinde ama tek bir birleşik merkezi yapıda, işçi sınıfı partisinin enternasyonalist ilkeleri temelinde birliğiyle somutlanacaktır. Türkiye ve Türkiye Kürdistanı'nda komünist hareketin birlikte örgütlenmesi, bu hareketin sınıf temelini oluşturacak olan işçi sınıfının Türkiye ve T.Kürdistanı'nda tek bir sınıf halide bulunan burjuvazi karşısında tek bir sınıf olarak kristalleşmiş olmasından ileri gelmektedir. T.Kürdistanı komünistlerinin özerk seksiyonu ise ayrılma halinde Kürt komünistlerinin kendi uluslarına öncülük edebilmesinin (temelleri önceden atılmış ve çatıya kadar örülmüş) maddi somutlanışıdır. T.Kürdistanı'nda komünist nitelikli olmayan, ilerici, antiemperyalist küçük burjuva devrimcisi akımların, ya da ulusal temelde geniş bir yurtsever, ulusal demokratik örgütlenmenin ileride ortaya çıkabilmesi ihtimali ise bilimsel sosyalist hareket açısından örgütsel bir sorun değil, cephesel bir sorundur.